

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

M. OCHILOV, N. OCHILOVA

OLIIY MAKTAB PEDAGOGIKASI

**O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi
tomonidan darslik sifatida tavsiya etilgan**

TOSHKENT–2008

M.Ochilov, N.Ochilova. Oliy maktab pedagogikasi. Darslik. –T., «Aloqachi», 2008, 304 bet.

Darslik O'zbekistonda Oliy ta'limni isloh qilish sohasidagi tajribalarga tayanib, milliy va umuminsoniy pedagogik qadriyatlar asosida yaratildi.

Kitob magistratura ta'limining pedagogik mutaxassislik talabalari uchun darslik sifatida tayyorlangan, ayni paytda undan oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi amaliyotchi pedagoglari, pedagogika institutlari, pedagogik kollejlari, pedagogik xodimlar malakasini oshirish tizimida ham, shuningdek, oliy ta'lim pedagogikasi masalalari bilan qiziquvchi barcha kitobxonlar foydalanishlari mumkin.

Учебник подготовлен на основе достижений современной педагогической науки и опыта перестройки высшего образования в Республике Узбекистан, опираясь на национальные и общечеловеческие педагогические ценности.

Книга написана как учебник для педагогических специальностей магистратуры, в то же время ею может пользоваться педагоги — практики высших, средних специальных педагогических учебных заведений, в системах педагогических институтов, педагогических колледжей, повышения квалификации педагогических кадров.

The textbook is prepared according to the requirements of the National program on a professional training and the Law on formation (1997); on the basis of achievements of a modern pedagogical science and experience of reorganization of higher education in the Republic of Uzbekistan; leaning on national and universal pedagogical values.

The book is written as the textbook for pedagogical specialties of a master degree, at the same time it can be used by — practice of the maximum, average special pedagogical educational institutions; in systems of pedagogical institutes, pedagogical colleges; improvements of professional skill of the pedagogical staff.

Taqrizchilar: **A.Ch. Choriyev** — pedagogika fanlari doktori;
R.D. Shodiyev — pedagogika fanlari doktori.

ISBN 978-9943-326-21-7

© «ALOQACHI» nashriyoti, 2008

MUQADDIMA

Kadrlar tayyorlash milliy dasturini ro'yobga chiqarishning uchinchi bosqichi (2005 va undan keyingi yillar)da uzluksiz ta'lim tizimi muassasalarini «ilg'or pedagogik texnologiyalar bilan to'liq ta'minlash» vazifasi belgilangan. O'quv yurtlari amaliyotida ta'limning yangi pedagogik texnologiyalari va interfaol usullarini qo'llash shu kunning dolzarb muammosiga aylandi.

Ma'lumki, pedagogik texnologiya **tizimli, texnologik yondashuvlarga** asoslanadi. Tizim atamasi bo'laklardan tuzilgan yaxlit bir narsa yoki hodisa degan ma'noni bildiradi. Pedagogik tizim — pedagogik texnologiyaning asosi, zamini hisoblanadi. «Ta'lim», «tarbiya», «o'quv jarayoni», «o'quv materiallari», «o'quv axboroti» kabi mavhum ijtimoiy hodisalar ham qismlardan, bo'laklardan tuzilgan yaxlit, bir butun pedagogik tizimlardir.

Ta'lim jarayoniga **texnologik yondashuv** — talabaning bilim o'zlashtirishini qulaylashtirish maqsadida, avvalo, o'quv materialini (axborotni) bir-biri bilan o'zaro bog'liq qismlarga, bo'laklar (o'quv elementlari)ga ajratishni; so'ngra ta'limdan mo'ljallangan natijaga erishish uchun bajariladigan o'quv-biluv faoliyatini (harakatlarni, amallarni) ketma-ket, bosqichma-bosqich, izchil amalga oshirishni; loyihalashtirilgan ishlar, amallarning barchasini birdek bajarishni talab etadi. Bu, pedagogika fanining **qonuniyatlaridan biridir**, ta'lim texnologiyasini qo'llash uchun unga amal qilish zarur.

Demak, ta'lim muassasalari amaliyotida pedagogik texnologiyani qo'llash uchun, avvalo, darslik va o'quv qo'llanmalarini pedagogikaning ana shu talabi (qonuniyati) asosida qayta ishlab chiqish kerak. Oliy maktab pedagogikasi o'quv kursi ikki qism, o'n yetti bobdan iborat qilib tuzildi,

matnlar ta'limning yuqorida keltirilgan qonuniyatiga amal qilgan holda ishlab chiqildi. Talabalar har bir bobning mazmunini o'qib, tezroq va osonroq o'zlashtirishlari uchun bobning boshlanishida asosiy (kalit) tushunchalar, bobning muhim masalalari (paragraflari), shuningdek, foydalanilgan adabiyotlar va mustaqil ishlash uchun topshiriqlar keltirildi. Mavzuning mazmuni bir-biri bilan o'zaro mantiqan bog'liq o'quv elementlari (bo'laklari)ga ajratilib, tartib raqami bilan belgilandi. Bobning oxirida nazorat uchun savollar keltirildi. Savollar yordamida talaba o'z-o'zini nazorat qilishi mumkin, shuningdek, ularni nazorat testlariga aylantirib, o'qituvchi yoki ekspert talabaning shu bob bo'yicha bilim o'zlashtirish sifatini baholashi osonlashadi.

Qarshi davlat universitetining magistratura bo'limi talabalari bilan o'quv mashg'ulotlarini biz shu matnlardan foydalanib tashkil etdik. Talabalar mavzuning mazmunini tashkil etgan va tartib raqamlari bilan belgilanib, mantiqan izchil joylashtirilgan o'quv elementlari (bo'laklari)dan, avval, birinchisini o'qib, anglab, o'zlashtirib oladi, so'ngra ikkinchisini, uchinchisini... o'rganadi. Mavzularni bunday usulda o'rganish natijasida ta'limning samaradorligi sezilarli darajada ortdi.

I QISM. OLIY TA'LIM DIDAKTIKASI

1 - bob. OLIY MAKTAB PEDAGOGIKASIGA KIRISH

I. Asosiy tushunchalar: oliy ta'limning maqsadi, oliy maktab pedagogikasining predmeti, obyekti, qonuniyatlari, prinsiplari, ilmiy tadqiqot metodlari, manbalari; oliy ta'lim sohasida O'zbekiston davlati siyosatining asosiy prinsiplari, ikki bosqichli oliy ta'lim, bakalavriat, magistratura.

II. Mavzuning muhim masalalari

1. Oliy maktab pedagogikasi — pedagogika fanining bir tarmog'i.

2. O'zbekistonda oliy ta'limning isloh qilinishi.

III. Manbalar, adabiyotlar

1. Karimov I.A. Barkamol avlod — O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. Toshkent, 1997.

2. O'zbekiston Respublikasining ta'lim to'g'risidagi qonuni. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. T. 1997.

3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. Toshkent, 2001-yil.

4. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini isloh qilish bo'yicha me'yoriy hujjatlar. 1 - qism, Toshkent, 1998; 2 - qism, Toshkent, 1999.

5. O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limning me'yoriy hujjatlari. Toshkent, 2001- yil.

6. O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limning davlat ta'lim standarti. Asosiy qoidalar. 2002-yil 16-avgustda tasdiqlangan.

7. Педагогика высшей школы. Цикл лекций.